
Dokument nr. 8:61

(2002-2003)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Vaggen Malvik, Heidi Sørensen, Åsa Elvik og Hallgeir H. Langeland

---

Forslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Vaggen Malvik, Heidi Sørensen, Åsa Elvik og Hallgeir H. Langeland om øyeblikkelig å stanse all framtidig eksperimentering med og testing av Mixed Oxide Fuel (MOX) i Haldenreaktoren

---

Til Stortinget

BAKGRUNN

Mixed Oxide Fuel (MOX) er et kjernereaktor-brensel som er produsert av repressert uran og plutonium. Dette atombrenselet er kontroversielt, fordi produksjon og salg av MOX i dag danner det økonomiske grunnlaget for fortsatt repressering. Brenselstypen produseres i hovedsak ved det britiske represseringsverket Sellafield og det franske represseringsverket La Hague.

Repressering er en måte å håndtere brukt reaktorbrensel på. Sverige, Finland og USA har valgt å lagre sitt brukte reaktorbrensel i påvente av framtidig deponering, mens blant andre Storbritannia og Frankrike har valgt å repressere sitt brensel. Repressering innebærer å løse det brukte brenselet opp i syre, slik at en kan utvinne uran og plutonium fra det brukte brenselet, som deretter kan brukes på nytt i MOX-brensel. Denne teknologien ble i første rekke utviklet for å framstille uran og plutonium til atomvåpen, og repressering er fremdeles bærebjelken i en rekke lands atomvåpenprogram.

I tillegg til at man utvinner plutoniumet som er dannet i det brukte brenselet, medfører repressering at alle de andre radioaktive produktene som finnes i det brukte brenselet blir omdannet til flytende avfall. Til tross for rensing blir store mengder radio-

aktivitet, i lav- og mellomaktive konsentrasjoner, sluppet ut i omgivelsene. Utslippene fra Sellafield og La Hague kan spores langs hele Norskekysten, og helt opp til Barentshavet. Mange land, deriblant Irland og Norge, har derfor protestert kraftig mot de radioaktive utslippene.

Heller ikke bruk av MOX-brensel er uproblematisk. Slikt brensel gir økt ustabilitet i atomreaktorene, det brukte brenselet blir vanskeligere å håndtere, og framfor alt; skulle det skje en alvorlig ulykke, vil utslippet av plutonium føre til langt mer alvorlige konsekvenser for helse og miljø. Dette har blant annet vært sentralt i den svenske debatten om hvorvidt en skulle tillate bruk av MOX-brensel eller ikke.

I desember 2001 åpnet Storbritannia verdens største fabrikk for produksjon av MOX. Fabrikken som årlig kan produsere 120 tonn MOX-brensel, møtte kraftig kritikk fra irske myndigheter. Årsaken er at den nye MOX-fabrikken vil føre til en kraftig økning i transporter av MOX inn og ut av Irskesjøen. Selskapet som eier og driver Sellafield-anlegget, British Nuclear Fuels, Ltd. (BNFL) har selv uttalt at det i framtiden kan bli ca. åtte transporter i året. En av rutene som er under vurdering, går med skip langs Norskekysten, via Nordøst-passasjen til Japan.

I tillegg mener irske myndigheter at fabrikken vil bidra til å øke de radioaktive utslippene fra Sellafield, fordi økt MOX-produksjon vil føre til fortsatt repressering ved Sellafield, og dermed vedvarende utslipp.

Den 21. oktober 2002 startet Irlands rettsak mot den britiske MOX-fabrikken i den Permanente Voldgiftsdomstolen i Haag. Irlands miljøvernminister Martin Cullen har gitt uttrykk for at dette er ett av initiativene landet tar for å få stengt hele Sellafield-anlegget.

MOX i Norge

I Norge eksperimenteres det med MOX-brensel i Haldenreaktoren. Reaktoren eies og drives av Institutt for Energiteknikk (IFE), og er en del av et internasjonalt OECD-prosjekt. Hele 40 pst. av eksperimentene som foretas i Haldenreaktoren gjøres med MOX-brensel. En av oppdragsgiverne er BNFL.

Den forrige miljøvernministeren, Siri Bjerke, var bekymret for disse eksperimentene, og ga Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI) i ansvar å utrede konsekvensene av virksomheten. Den ferdige utredningsrapporten ble overlevert til Miljøverndepartementet i april 2002, og konklusjonene var klar: MOX-forskningen i Haldenreaktoren strider imot en rekke miljø- og ikke-spredningshensyn som Norge tidligere har kjempet for.

St.meld. nr. 24 (2000-2001) om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, slår fast at Norge skal arbeide for at brukt kjernebrensel på sikt lagres direkte i stedet for å represseres. En slik politikk er det vanskelig å se at forskningen i Haldenreaktoren bidrar til. Framtidig salg av MOX er den viktigste årsaken til at det fremdeles drives repressering i Sellafield. Får eierne av Sellafield-anlegget fortsette å forske på hvordan dette brenselet kan gjøres mest mulig økonomisk i drift, vil represseringen ved Sellafield fortsette i flere tiår til.

Enkelte har forsøkt å framstille MOX som en framtidig metode for håndtering av overskuddslagre-

ne med våpenplutonium som har hopet seg opp etter den kalde krigen. Tanken er å produsere MOX av våpenplutonium. En slik bruk av MOX vil imidlertid kunne føre til enda flere transporter av plutoniumsbrenselet og en distribusjon av fissilt materiale.

Hvorvidt MOX er en effektiv måte å kvitte seg med våpenplutonium på, er dessuten blitt behandlet i NUPI sin rapport om eksperimentene i Haldenreaktoren. Her heter det: "*Å presentere MOX-brensel og MOX-teknologi som en ferdig og endelig 'løsning' på plutoniumsproblemet er derfor i beste fall prematurl.*" Det gjøres heller ikke forskning på militært plutonium i Haldenreaktoren.

Det er derfor et brudd med norske miljøpolitiske målsetninger å tilrettelegge for økt bruk av MOX. Et øyeblikkelig forbud mot flere MOX-eksperimenter i Haldenreaktoren vil være en sterk støtteerklæring til Irland, i deres viktige sak i den Permanente Voldgiftsdomstolen i Haag.

FORSLAG:

På bakgrunn av dette fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen om øyeblikkelig å stanse all framtidig eksperimentering med og testing av Mixed Oxide Fuel (MOX) i Haldenreaktoren.

6. februar 2003